

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Lietnik III.

V Ljubljani 1. februarja 1902.

Št. 3.

Nekaj v pojasnilo.

Naša načela so znana. Takoj v prvi številki „Slov. Učitelja“ smo jasno in odkrito povedali, kdo smo in kaj hočemo. In tudi še pozneje se nam je včasih nudila prilika, da smo se dotaknili načelnih vprašanj in določili svoje stališče. Vsak, kdor je naš list dalj časa bral, pozna smer in cilj našega delovanja.

Zato bi bilo odveč o teh zadevah še izgubljati kaj besed. Toda ostra obsodba liberalne šole, katero je bilo nedavno slišati na zabavnem večeru „Slomškove Zveze“, je dala povod, da se te besede zdaj po časnikih na razne načine tolmačijo in izrabljajo zoper naše društvo.

Pred vsem je spustil „Učit. Tovariš“ dolgovezen članek v svet, ki naj bi bil nek protest proti „nečuvenemu sramotenju ljudske šole“, na občnem zboru „Slom. Zveze“. Ves srd in gnjev „Tovariševega“ člankarja velja pravzaprav osebi dr. Šusteršiča, katerega obsiplje z raznimi psovkami. Nam se zdi, da ga pri tem ni toliko vodilo navdušenje „za svobodno šolo“, kolikor bolj osebni motivi. Saj si znamo tolmačiti duševno razpoloženje, ako kak propali kandidat prime za pero in začne pisati o svojem zmagovalnem tekmeu. Obere in oskube ga, kolikor ga more in potem ima sladko zavest, ša se je nad njim maščeval vsaj — s tiskarskim črnilom. Tak je bil tudi duševni položaj g. Luke, ko je z uma svitlim mečem vitežko zavračal napade „sramotilca ljudskega šolstva“. Mi to jezico popolnoma razumemo, a zadeva je preveč osebna, da bi se ž njo obširneje pečali.

Strele „Tovariševega“ člankarja pa leté tudi na „Slomškarje“, ker niso protestirali proti izjavi g. državnega poslanca; spominja jih, da so prisegli na sedanje šolske zakone, da je te zakone potrdil sam presvetli cesar in očita „Slomškovi Zvezi“ hinavščino in brezobraznost, „ker pošilja udanostne izjave cesarski hiši, pa pusti take frivolnosti izuščati na občnem zboru“. — Vse „Slomškarje“ proglašá pisec za efijalte in postavokletnike, z zlobnim namenom, da bi morda višje šolske oblasti pomagale zatreti to neljubo družbo.

Strašna očitanja, katera je „Tovariš“ tu nagromadil, sicer zaslužijo le pomilovalni nasmeh in niso vredna, da se branimo zoper nje. Toda to priliko hočemo porabiti, da zopet enkrat označimo naše načelno stališče in sicer zaradi mnogih učiteljev in učiteljic, ki še vedno nimajo jasne sodbe in se pusté begati od nasprotnikov.

Svoje razmerje do sedanjih šolskih postav je označil „Slovenski Učitelj“ takoj v prvi številki (L. I.) z nastopnimi besedami: „Operti na veljavne šolske zakone, katerih § 1. govori: Ljudski šoli je naloga, otroke nраво-pobožno vzgajati, razvijati jim duševne moči i. t. d., bodemo skrbeli z vsemi močmi za izobrazbo in izomiko ljudstva.“ — S tem je jasno izrečeno, da se naše delovanje giblje v tiru tistih postav, ki dejansko veljajo. Na nje je priseglo vse učiteljstvo, svetno kakor duhovsko in udje „Slomškove Zveze“ so si najmanj svesti, da bi to prisego kdaj prelomili. Tudi se dá v okviru sedanjih šolskih postav, kakorkoli jih kdo presoja z načelnega stališča, vendar marsikaj dobrega storiti in marsikatero zlo zabraniti. Zlasti moramo katoličani gledati na to, da prvi in najpomembnejši paragraf zakona, ki določa cilj vse vzgoje, ne ostane prazna beseda, temuč da se vresničuje.

Dober uspeh pri vzgoji tudi končno ni toliko odvisen od zakona, ki je le mrtva črka, temuč od učiteljstva, ki daje zakonu duha in življenje. Prav zato je organizovala „Slomškova Zveza“ slovensko učiteljstvo pod zastavo našega velikega pedagoga, da v njem ohrani in poživi tistega krščanskega duha, brez katerega ne more mladine vzgajati „versko-nravno“. Zato tudi vedno poudarja složno delovanje z duhovščino, kakor to zahtevajo šolske oblasti. V vseh točkah se naše stremljenje popolnoma strinja z veljavnimi šolskimi zakoni.

A čeprav je vsakdo dolžan v praksi veljavne zakone vestno izvrševati, vendar mu gre kot državljanu pravica, da sme iste zakone na pristojnem mestu kritikovati ali si prizadevati, da jih izboljša. To je bistvena pravica vsakega državljana v vstavni (konstitucionalni) državi in sme se jo posluževati tudi vsak učitelj gledé šolskih postav.

Ali so prav te postavе tako popolne in nedotakljive, da nihče ne sme izgovoriti besedice zoper nje?

Liberalni in jungovski učitelji sami dobro vedó, da je na njih marsikaj slabega in nepopolnega in na svojih shodih zahtevajo korenitih izprememb. Ali ni pred par leti občni zbor „Zveze“ v Gorici sklenil, naj se odpravijo krajni šolski sveti?

Mar to ni napad na veljavni šolski zakon? In naj kdo bere šolski program dunajskega centralnega učiteljskega društva, ki je sestavljen popolnoma v socialističnem zmislu, ali ne pomenja popoln prevrat sedanjih šolskih razmer? In ko bi se upali naši slovenski liberalci in jungovci na dan s svojimi zahtevami, katere so že tu in tam zagovarjali v „Tovarišu“ ali „Popotniku“, ali bi se mar te zahteve strinjale s sedanjimi šolskimi zakoni?

Liberalizem sam obsoja svoje delo, ker je polovičarsko. A kedar kak cerkveni dostojanstvenik ali krščanski politik opozarja, kako škodljiva so načela teh postav v verskem oziru, kako poguben je njih vpliv na marsikaterih krajih, takoj plane vsa liberalna in socialistična truma po konci in z ogorčenjem zavrača napade na ta „biser avstrijskih zakonov“.

Ali pa ni sodba o liberalni šoli, katera se često sliši v katoliških krogih, prestroga in krivična? No, če se spominjamo, kako je najvišja cerkvena oblast svoj čas označila liberalne avstrijske zakone, potem vemo, kaj nam je o njih soditi. Seveda se pogubni vpliv ne kaže povsod enako. Povdarjali smo že večkrat, da pri nas še ni tako žalostnih prikazni v verskem oziru, kakor jih je pokazala moderna šola na Dunaju in v nekaterih drugih krogovinah.

Da pri nas še ni tako hudo, gotovo ni zasluga gosp. Jelenca, urednikov „Učiteljskega Tovariša“ ali drugih liberalnih in jungovskih korifej, pač pa večine vernih in dobromislečih učiteljev, dočim se drugi del ne upa kazati svojih rožičkov, ker stoji ljudstvo na straži za svojo najdražjo svetinjo, sveto vero . . . A tu se ne gre za posamezne kraje in dežele, treba se je ozirati na vso državo in zasledovati razne pojave v modernem šolstvu. Ti pojavi pa so taki, da jih ljudstvo ne more biti veselo. Vedno bolj očitno se kaže tisti brezverski duh, ki je započel sedanje šolske zakone, in ki hoče iztrebiti iz šole še zadnje ostanke krščanstva. In to brezverstvo moderne šole in modernih učiteljev je prokletstvo za narod.

„Tovariš“ se drzne očitati „Slomškovi Zvezi“ hinavščino in brezobraznost, ker je poslala vdanostno izjavo članu presvetle cesarske hiše in vendar pustila, da se je šolski zakon grajal.

Ali „Tovarišev“ člankar ne vé, kje se pomanjkljivost in pogubni vpliv moderne šole najbrezobzirnejše razkriva? Pri občnih zborih „katoliškega šolskega društva“. Tam nastopa princ Lichtenstein in nastopajo drugi krščanski politiki, ki hudo šibajo sedanje žalostne šolske razmere. In prav ti stvarni, prepričevalni govori so nagnili nadvojvodo Franc Ferdinanda, da je iz lastnega nagiba prevzel pokroviteljstvo nad tem društvom. S tem je prevzvišeni gospod sam priznal, da sedanji šolski zakon v verskem oziru ne vstreza svojemu namenu in se je izrekel za krščansko reformo šolstva. In z njim tako reformo zagovarjamo tudi mi.

Kako voditi čitanje?

(Predaval na občnem zboru „Slomškove Zveze“ profesor Anton Dokler.)

(Konec.)

Mladinske knjige torej morajo biti pisane v lepem jeziku, v nrvnem oziru se morajo strinjati s krščanskimi načeli, njih vsebina mora biti primerna duševni izobrazbi učencev, da morajo biti tudi v patriotičnem oziru dobre, omenim samo mimogredé; ker tej zahtevi ustrezajo pri nas itak skoro vse mladinske knjige. Samo ob sebi je sicer umevno, da ugajajo mladini zlasti povesti, vendar pa se ne sme prezreti velika vzgojevalna vrednost mikavno pisanih životopisov in tudi drugih poučnih, seveda ne suhoparnih spisov. Slovenska mladinska književnost se je sicer zadnja leta izdatno pomnožila, a knjig omenjene vrste še vedno primanjkuje.

V higieničnem oziru bi le opozoril na knjige s predrobnim tiskom. Da take knjige, ker so škodljive zdravju, ne spadajo v mladinske knjižnice, je samo ob sebi umevno. Tudi knjige, ki le moralizujejo, ne spadajo v take knjižnice. Toda pri tej besedi moramo biti oprezní. Kdor smatra vsak pogovor o krščanskih resnicah za moralizovanje, komur preseda vsaka opomnja o božji previdnosti, kdor bi rad odstranil iz knjig sploh vse, kar spominja na krščanstvo, temu se bo seveda vsaka še tako dobra knjiga zdela neprimerna za mladinske knjižnice. — Omeniti pa moram še nekó vrsto knjig, ki sicer večinoma ustrezajo prej označenim zahtevam, katerih nakupovanje bi pa vendar odločno odsvetoval. To so pretirano romantične zgodbe, razne robinzonade, divji popisi ubojev; te in enake knjige se tudi pri nas množé in mladina jih s posebno slastjo čita. „Ti napolnijo mlado domišljijo z odurnimi podobami, katere se zaredé v srce in naredé ves značaj oduren, nasilen in nestrpen.“ (Slov Učit. II. 3.) Poleg omenjene hibe pa imajo ti spisi še drugo: povzročujejo námreč, da mladina ne mara čitati drugih, dobrih spisov, kajti zdé se jim predolgočasni in presuhoparni. Imenovani spisi pokvarijo pa tudi v kratkem ves okus in jo oropajo vseh koristi čitanja. Po takih spisih se navadi mladina hlastnega čitanja — Nemec pravi tej bolezni „Lesewuth“ — čitanja, ki je samo potrata časa in rodi ono že prej omenjeno sanjarsko mišljenje in polovičarstvo, katero lahko tolikrat opazujemo. Sploh pa se ravnajmo pri izbiranju knjig po načelu, da je „najboljše“ za mladino „komaj dobro“.

V vprašanje, kdo naj nabavlja knjige, se ne maram spuščati. Nekaj so mi predpisi premalo znani, nekaj pa radi tega, ker je rešitev tega vprašanja zavisna od drugih faktorjev; samo to željo bi izrazil, da naj tisti, kdor kako knjigo nabavi ali predlaga, za vsebino teh knjig in njih primernost za mladinske knjižnice tudi jamči. Po mojem mnenju naj bi se ta stvar prepustila učitelju-knjižničarju, ki pa mora biti seveda v tej stroki izkušen. On mora tudi poznati vsebino vseh v knjižnici se nahajajočih knjig.

Kdor sam ne pozna knjig, pravi Moißl v svoji knjigi: „Die österreichische Jugendliteratur“, katere daje učencem v roke, ta ne more nikdar porabiti knjižnice kot vzgojevalni pripomoček.“ Upravičenost te zahteve lahko vsak izprevidi. Toda

kako pa naj spoznamo vsebino vseh knjig, katerih število je od dne do dne večje? Zanašati se na pisatelja ali založnika ni vselej varno; tudi ocene v časnikih niso vselej zanesljive. Razun tega pa se te ocene kmalu porazgube in pozabijo in naposled tudi knjižničar ne dobi vseh ocen v roko. Torej ne preostaje drugega, kakor da knjige sami čitamo. Ta zahteva pa nalaga vzgojiteljem, z delom že itak preobloženim, toliko dela, da bi ga ti ali sploh ne mogli izvršiti, ali pa bi ga površno izvrševali. Radi tega se je ta naloga izročila posebnim odsekom in ti so izdajali cele knjige, obsezajoče vsebino in oceno mladinskih knjig, tako so nastali razni voditelji za mladinske knjižnice — a ne pri nas, ampak pri Nemcih: tako se je v Vratislavi osnovalo društvo katoliških učiteljev in izdalo do sedaj že pet snopičev omenjenih knjig. Vsak snopič je razdeljen v več oddelkov: prvi obsega ocene knjig namenjenih za mladino do 10 let; drugi se ozira na mladino od 11—14 leta; tretji na odraslo mladino in na odrasle sploh. Zadnji snopiči razdeljujejo tudi tretjo skupino v dva dela; za odraslo mladino — in za druge odrasle ljudi, vsaki del zase. Zlasti zadnja razdelitev mi je posebno ugajala, ker upošteva, da knjige za prosti narod — če tudi dobre — še niso primerne vedno tudi za odraslo mladino. Te knjige pa imajo še poseben dodatek, v katerem se naštevajo nekatere mladinske in druge knjige, katere pa radi raznih hib niso mladini primerne. Posebna vrlina teh voditeljev, pa obstoji v tem, da se večinoma pové tudi kratka vsebina ocenjene knjige in tako omogoči vzgojiteljem knjigo natanko spoznati.

Tako je torej pri Nemcih, ki imajo poleg že navedenih še mnogo drugih v to stroko spadajočih knjig. Kako je pri nas, je večini znano. Imamo sicer nekaj poskusov, a celotnega dela o mladinski književnosti še nimamo. Koledar katol. tisk. društva prinaša sicer leto za letom ocene mladinskih knjig — a kako malo učiteljev pozna te ocene? Jako umestna je torej že večkrat izražena želja, da bi se izdale te ocene, pomnožene z drugimi, v celoti. V ta namen bi se moral osnovati poseben odsek, nekak „ocenjevalni odbor za mladinske spise“, ki se je sicer že leta 1893 ustanovil, a ne vem če še obstoji. Edino tak odsek bi nam mogel sestaviti seznamek in oceno vseh mladinskih knjig — dobrih in slabih, pa tudi oceno odraslim namenjenih knjig. In to delo bi naj po mojem mnenju pevezela „Slomškova Zveza“, katere program bi nam jamčil, da bodo odobrene knjige zares dobre in primerne za mladino.

Že preje sem omenil, da morajo imeti mladinske knjige duševni izobrazbi učencev. primerno vsebino. Desetletni otroci torej ne smejo brati knjig, namenjenih 14 letnim dečkom ali deklicam. Knjige se morajo radi tega razdeliti po starosti in po individualnosti učencev; da, včasih se bo treba tudi ozirati na krajevne razmere. Zlasti je velike važnosti ta razdelitev pri knjižnicah, namenjenih srednješolski mladini. Vsakemu je jasno, da potrebuje osmošolec druge duševne hrane, kot četrtošolec. V dokaz te trditve bi Vas „*exempli gratia*“ opozoril na telesno hrano. Jednoletni otrok potrebuje drugačne hrane kot desetletni: poskusite in dajte novorojencu premočno hrano in videli boste, kako hitro boste umorili mlado življenje. Tako je tudi pri knjigah. Spisi, namenjeni mladini, morajo biti lahko umljivi, izogibati se morajo vseh težko umljivih izrazov, vseh vprašanj in razmer, katerih neizkušena mladina še ne more umeti.

Odrasli mladini pa se že smejo dajati knjige, ki razpravljajo razna življenska vprašanja, knjige znanstvene vsebine, ki pa seveda ne smejo ničesar obsegati, kar bi nasprotovalo versko - nravnim načelom. In ravno na to se je do sedaj premalo oziralo. Nižjegimnazijci žečitajo razne romane in novele in druge knjige, katerih ne razumejo,čitajo vse povprek, kar ravno dobé; ko pa dospejo v višje razrede, so že vse prebrali in zdi se jim vse preotročje. Ali ni to pot do blaziranosti? Komu je tudi neznana manija mnogih dijakov, nabavljati si „zbrane spise“ raznih slovenskih pisateljev, ki obsegajo poleg mnogih vrlin le prepogosto še več plev. Pleve ostanejo, vrline pa se ne opazijo. Naloga prej nasvetovanega odseka bi torej tudi bila, sestaviti seznam knjig, pripravnih za odraslo mladino; njegova naloga bi bila, iztrebiti iz takih spisov vse, kar je kužnega ali slabega, poskrbeti za posebno — zlasti stvarno dobro izbrano ter očiščeno — izdajo pripovednih pisateljev. Namesto „zbranih spisov“ naj stopijo „izbrani spisi“, kakor so tudi Nemci preskrbeli šolske izdaje svojih klasikov.

Korist čitanja pa ni zavisna samo od kakovosti knjig, ampak tudi od načina čitanja. S tem pridem k drugemu vprašanju: „Kako naj čita mladina? Kdo ne pozna ljudij, ki so prepotovali mnogo dežel, ki pa ne vedó ničesar povedati o svojem potovanju. Z vlakom hité od mesta do mesta, od dežele do dežele, a koristi nimajo nobene. Želja, videti kar največ sveta, povzročuje, da si ne utegnejo natanko ogledati posameznih znamenitosti. Tako je tudi s čitanjem. Kako pogosto naletimo na ljudi, ki so stotine knjig prebrali, ki pa nimajo nobenega trdnega prepričanja, ki si niso pridobili s čitanjem nobenega znanja. Zatorej so že stari pedagogi opozarjali mladino na izrek: *Non multa, sed multum* in že sv. Avgustin je izrekel pomenljive besede: *Timeo lectorem unius libri*. Tudi čitanje je neka umetnost, katere se moramo iz mlada navaditi, to se pa najlažje zgodi v šoli. Vzgojitelji naj skrbé za to, ti naj navajajo mladino k dobremu čitanju. Že Herder pravi: „Das beste Geschenk, das einem jungen Manne gegeben werden kann, sind nicht die Bücher, sondern der Rath, wie er die Bücher lesen soll.“ Največja napaka pri čitanju — kakor sploh pri vsakem delu — je površnost, to je ono čitanje, pri katerem ne misli čitatelj ničesar, pri katerem hiti od strani do strani, od knjige do knjige; ni pa si svest, kaj je čital. To je tisto že prej omenjeno hlastno čitanje — recimo požiranje knjig, ki rodi pomanjkanje trdnega prepričanja, ki vzgojuje na pol izobražene ljudi, ki navaja mladino k zanemarjanju stanovskih dolžnosti in k nesamostojnemu mišljenju. Iz takega čitanja izvirajo nejasni, netočni in napačni pojmi o najvažnejših stvareh. Bistvo dobrega čitanja je dobro označil švicarski zgodovinar Iv. pl. Müller s temi besedami: „Lesen ist Nichts, Lesen und Denken ist Etwas, Lesen und Denken und Fühlen ist Vollkommenheit! Navajajmo torej mladino k dobremu čitanju; podučimo jo, da naj čita le malo knjig, a te dobro, to je, ne prehitro, zbrano, pazljivo in s premislekom. Že zgodaj jo moramo navaditi, da bo o prebranih knjigah tudi premišljevala, opozoriti jo pa moramo tudi na to, da naj čita vedno s peresom v roki, to se pravi, da si naj vedno zapisuje dobre misli in izreke, ki ji najbolj ugajajo. Te si naj potem zbere v posebno knjigo. V to knjigo si naj zapisujejo zlasti lepe opise, pregovore, duhovite izreke, črtice iz življenja slavnih mož. Poznal sem tudi dijake, ki so si zapisovali vse knjige, katere so čitali. Še

boljše bi bilo, če bi si poleg naslova napisali tudi tu pa tam kratko vsebino dotične knjige. Najugodnejša prilika, navajati mladino k dobremu čitanju, se nam nudi pri obravnavi beril naših čitank; tedaj jih bomo z najboljšim vspehom poučili o lastnostih in koristih dobrega čitanja. Samo dobri nauki ne pomagajo dosti, mladini je treba praktično pokazati, kako naj čita. Pri tej priliki se pa učitelj tudi naj skuša prepričati, s kakšnim pridom so čitali učenci izposojene knjige, naj pa tudi skuša zvedeti, kakšne knjige učenci doma čitajo.

Pogosto se namreč zgodi, da se učenec ne poslužuje šolske knjižnice, pač pa čita doma vsakovrstne knjige, katere dobi v očetovi knjižnici ali pa kje drugod; čitanje takih knjig pa pogosto izjalovi ves trud učiteljev. Če hočemo popolen vspeh doseči, se morata tudi v tem oziru dom in šola podpirati. Že Slomšek pravi:

Družina in šola sestrici sta dve
Nobena brez druge hoditi ne sme.

Še dve točki bi omenil, na katere naj učitelji mladino opozarjajo. Podučiti jih namreč moramo, kako naj ravnaajo z lastnimi in z izposojenimi knjigami. Kdor je sam knjige izposojeval, temu je znano, kako zamazane, raztrgane, upognene se knjige vračajo; da, včasih so tudi z raznimi neumnostmi popisane. V mladini moramo torej vzbuditi neko spoštovanje do knjig, pripraviti jo moramo do tega, da bo smatrala knjige za nek zaklad. Vzbuditi pa moramo pri mladini tudi veselje do lastne knjižnice; razložimo ji, kolik zaklad je lastna knjižnica pomagajmo ji tudi sami pri nabavi knjižnice s tem, da darujemo prilično dobrim in marljivim učencem kakšno lepo knjigo. prigovarjajmo pa tudi starišem, da naj darujejo svojim otrokom mesto drugih nepotrebnih stvari dobre knjige. Jaz mislim: v teh razburkanih časih, ki so tako malo pripravn, vzgojiti kremenite značaje, časih, ko se z dnevnim časopisjem tako rekoč ubija samostojno mišljenje, in s tem značajnost, moštvo, nezavisnost, v teh časih bi bilo za mladega človeka, recimo tudi kmetskega mladeniča velikanskega pomena, ako bi imel doma majhno število dobrih knjig. K njim bi se zatekal v žalostnih urah, k njim, kadar potrebuje sveta, ki ga ne najde drugje. Knjige bi mu bili prijatelji, ki ga ne bi varali, ki bi mu ostali vedno zvesti, zvesti do smrti, ob vsaki uri, v vsakem položaju življenja.

Verstvo v moderni šoli.

Kedarkoli se izpregovori o verskem vplivu sedanjih šolskih postav manj ugodna sodba, vselej se zbudi hud odpor. Takoj vstanejo zagovorniki „svobodne“ šole, ki z ogorčenjem zavračajo očitavanja, da bi bil vpliv sedanje šole kakorkoli poguben za ljudstvo. Drugej smo že pojasnili, da se ta pogubni vpliv ne pojavlja povsod enako. V deželah, kjer biva izključno verno katoliško ljudstvo, kateremu stoji ob strani še verno učiteljstvo, brezverski duh modernih postav ne pride do veljave. V krajih pa, kjer je ljudstvo raznih konfesij in kjer je učiteljstvo okuženo po brezverskih liberalnih ali socialističnih idejah, nastopajo razmere, ki v nebo vpijejo.

Le nekaj zgledov iz zadnjega časa!

Na Dunaju poučuje na neki ljudski šoli v tretjem okraju katoliške otroke židovska učiteljica. To je po naših postavah dovoljeno in se po severnih avstrijskih kronovinah, kjer so z židi bolj oblagodarjeni, kakor pri nas, pogosto zgodi. Ta židovska učiteljica še letos, v drugem šolskem letu ni dovolila otrokom, da bi pred poukom naredili križ in molili očenaš, ker bi to žalilo njen židovski čut, temuč jih je naučila neke vodene, brezverske verze, katere so otroci v zboru govorili. To je trajalo toliko časa, dokler niso stariši in katehet vmes posegli. Sedaj moli židovska učiteljica z otroci katoliško molitev. Pa tudi to je protipostavno! Paragraf 48. državne šolske postave z dne 14. maja 1869 in § 50. šolskega in učnega reda z dne 20. avgusta 1870 namreč ukazujeta „naj šolsko vodstvo skrbi za to, da nadzoruje otroke pri verskih vajah učitelj iste veroizpovedi“. Seveda deluje na imenovani šoli nek učitelj, ki je pristen „jungovec“. Kako naj ta židovska učiteljica vzgojuje svoje učence „versko-nravno“?

Tudi na neki drugi šoli se je pripetil enak slučaj z neko židovsko in neko protestantsko učiteljico. Na neki deški meščanski šoli pa moli židovski učitelj s katoliškimi otroci, kar seveda povzročuje veliko pohujšanje.

Kako zelo se po dunajskih šolah šopiri židovstvo, priča tudi naslednji zgled. Na neki ljudski šoli, katero po veliki večini obiskujejo katoliški otroci, si je znal židovski veroučitelj z raznimi spletkarijami priboriti pravico, da je zapisoval učno snov v ono rubriko tednika, ki je doslej pripadala katol. katehetu. Ta se je zaman pritožil na okrajni šolski svet. Židovski veronauk gospoduje v katoliški šoli!

Sklicujoč se na veljavne šolske zakone, je zahtevala tudi zadnja protestantska sinoda, da se vporabljajo v šoli le take molitve, ki niso v spodtiko protestantskim otrokom. Zaradi par protestantskih otrok naj bi bilo sedaj ogromni večini katoliških učencev in učenk zabranjeno narediti križ in moliti „Češčenamarijo“. Kajti nad tem se utegnejo luterski součenci in součenke izpodtikati! Mesto teh lepih molitvic naj bi se vpeljale vodene, brezbarvene fraze, ki jih lahko izreka katolik, protestant, žid ali pa hotentot. Zaradi enega žida ali protestanta se dela krivica devetindevetdeseterim katoliškim otrokom! In to imenujejo enakopravnost!

Bodi za zdaj dovolj teh izgledov iz novejšega časa. O priliki jih morda zopet kaj navedemo. A že iz omenjenih slučajev se jasno spozna brezverski značaj naših šolskih postav. Kako pogubno morajo vplivati take razmere na šolsko mladino! Ali se more tu še govoriti o versko-nravni vzgoji? Za to se ni čuditi, da se vprav na Dunaju pojavlja najkrepkejši odpor zoper sedanje šolske postave in ljudstvo vedno bolj odločno zahteva za katoliške otroke katoliških šol.

Šolske vesti.

Izpremembe med učiteljstvom. Na Kranjskem. G. K. Trost, učitelj v Št. Jerneju, je imenovan nadučiteljem ravnotam; g. Ed. Vohinec v Ribnici je imenovan nadučiteljem v Cerkljah; g. I. Bernot pri Sv. Križu na Štajerskem nadučiteljem v Vel. Dolini, začasna učiteljica v Ihanu R. Merva je definitivno nameščena. Upokojen je učitelj gospod A. Luznik na Vrhniki. — Na Štajerskem. Nameščen je na šoli v Kozjem def. učitelj g. O. Žolnir, dosedaj v Makolah. Upokojena sta nadučitelj v Ormožu g. Ferd. Raušl in učitelj v Polzeli g. Tom. Kunstič. Kot učiteljica ročnih del je nameščena gdč. Gabrijela Gabrovec v Makolah. Učiteljem in šolskim voditeljem pri Sv. Primožu na Pohorju je imenovan g. Franc Korb ar, učiteljem na ekspozituri v Lokavcu gospod Luka Starc od Sv. Tomaža na Primorskem, na šoli v Trbovljah g. Leopold Cimperšek in za učiteljico na šoli v Zibiki gdč. Elizabeta Klemenčič. Umirovljen je nadučitelj v Žalcu gospod I. Koncuvan v Žalcu. — Za učiteljico ročnih del v Konjicah je imenovana gospodična Berta Kožuh. Začasne učiteljice so postale absolvirane učiteljšnice gdč.: Ana Bitenc v Dobjem, Josipina Bezljaj in Ivana Zupančič v Št. Vidu pri Planini, Josipina Derstvenšek pri Svetem Antonu in Tereza Požar v Dobovi. Nadalje sta imenovana učitelja gg. Ivan Pavlovič iz Trnja na Kranjskem za Videm in And. Eppich za nemško šolo v Sevnici. Nadalje so postali suplentje, oziroma suplentinje absolvirani učiteljšniki in učiteljšnice gg.: Viktor Jamšek v Sevnici in Josip Polanc v Dobovi in gdč. Pavla Miklavc v Kozjem, Ana Enoch v Zabukovju, Ljudmila Umberger v Kapeli Olga

Mazi v Brežicah in Roza Lapajne na Vidmu. Šolski vodja pri Sv. Emi g. Josip Cugmus je premeščen v Orešje, kjer je stopil v pokoj dosedanji voditelj gospod Fr. Zagoričnik. Šolsko vodstvo v Dobovi je prevzel učitelj g. Jos. Supan.

Iz dež. šolskega sveta. Nadučitelju g. Jos. Maierju in učiteljema gg. Val. Kummer ter Leop. Armič se je priznala s 1. okt. 1901 VI. službena doklada. Oboleli nadučiteljici gdč. Al. Bauer se je dovolil dopust do konca šolskega leta in določila za namestnico gdč. učiteljica Frid. Konschegg

Nova službena tabela za učitelje. Z odlokom deželnega šolskega sveta za Štajersko se je vpeljala nova službena tabela za učitelje, v kateri se je sprejela rubrika: „Izjava šolskega vodstva o prosilcu ali prosilki“.

Razširjene šole. Razširijo se naslednje šole: v Kozjem v trirazrednico, v Sevnici v petrazrednico, v Dobovi v šestrazrednico, v Globokem v trirazrednico in na Vidmu v štirirazrednico. V Solčavi se ustanovi samostojna enorazredna ljudska šola ter se uvrsti v I. plačilni razred,

Potrjen zakon. Zakonski načrt štajarskega deželnega zbora, s katerim se je sklenilo ustanoviti v Ptujju dekliško meščanske šole, je cesar potrdil.

Šola zaprta. Zaradi nalezljivega kašlja sta šoli v Zagorju in v sosednih Toplicah zaprti do 3. svečana.

Razpisane učiteljske službe: Na Kranjskem. Na enorazrednici v Kolovratu je s koncem marca popolniti mesto učitelja. Prošnje sprejema do dne 5. februarja okrajni šolski svet v Litiji. Na petrazrednici v Ribnici je do 20. februarja razpisano mesto učitelja. Od 15. februarja do definitivne popolnitve

tega mesta se vsprejme začasna učna moč. — Na dvorazrednici v Koč. Reki je razpisano učno mesto do 28. februarja. Prošnje za obe mesti sprejema jema okrajni šolski svet v Kočevju. — Koncem tekočega šolskega leta bo na deškem oddelku štirirazrednici na Vrhniki popolniti mesto učitelje. Prošnje je doposlati do 28. febr. okr. šolskemu svetu v Ljubljani. — Na enorazrednici v Ledinah je do 23. febr. razpisana služba učitelja. Prošnje sprejema okr. šol. svet v Logatcu. — Na Štajerskem. Na petrazrednici v Šoštanju — 2. plačilni razred — je razpisana služba učitelja v stalno nameščenje. Na trirazrednici v Št. Andrežu v slovenskih goricah je s 1. aprilom namestiti služba učitelja ali učiteljice (III. plač. razred) definitivno event. začasno. — Na petrazrednici pri sv. Miklavžu je ob istem terminu def. namestiti služba učitelja oziroma učiteljice (III. plačilni razred). Prošnje do 25. februarja na krajni šolski

svet. — Na Goriškem. V šolskem okraju goriške okolice so razpisane v def. nameščenje sledeče službe: 1. mesto nadučitelja na trirazredni ljudski šoli v Mirnu ter na dvorazrednih ljudskih šolah v Grgarju in Št. Martinu; 2. po jedno mesto učitelja-voditelja na enorazrednih ljudskih šolah v Lokovcu, Rupi, Vedrijanu in Velikih Žabljah; 3. mesto potovalnega učitelja za Srednje in Kambreško; 4. po jedno mesto učitelja na dvorazrednicah v Šmarjah in Kozani in na ekspozituri v Dobravljah; 5. po jedno mesto učiteljice na trirazredni ljudski šoli v Kanalu in na dvorazrednih ljudskih šolah v Ajdovščini, Št. Martinu in Lokavcu. S temi službami spojeni prejemki so določeni v deželnem zakonu z dne 6. oktobra 1900, dež. zak. št. 26. Potovalni učitelj dobiva tudi potnino letnih 200 K. Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje do 21. februarja pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Drobtine.

Huda razdraženost se pojavlja pri „Učiteljskem Tovarišu“. Udom „Slomškove Zveze“ neštevilnokrat ponavlja, da se jih „sramuje“, da jih „zaničuje“. Tem je pa vsled teh izjav seveda tako hudo, da se kar jočejo same jeze. In od kod ta razjarjenost? „Tovariš“ pravi, da od tod, ker je dr. Šusteršič izgovoril nekaj ostrih besed o liberalni šoli. Ljudje, ki so o stvari bolje poučeni, pa nam poročajo, da je vse kaj drugega vzbudilo jezico „Tovariševih“ urednikov. Pri zadnji volitvi v ljubljanski mestni šolski svet so namreč popolnoma pogoreli. Sedaj bi najraje svojim ljubljanskim tovarišem navili ušesa. Toda, ker se iz raznih vzrokov teh ne upajo lotiti, znašajo se nad „Slomškarji“. O svojih blamažah molče,

zato, da tudi drugi molče in da ni edinstveni konec. A nas tudi cela kopica psokov ne bode spravila iz ravnotežja.

Pri „Slomškovi Zvezi“ hočejo zdaj imeti prvo besedo naši „naprednjaki“. Predpisujejo nam, kaj bi morali na občnem zboru razpravljati in kaj opustiti. Ne boš Jaka! Od „Tovariša“ ne sprejememo ukazov. Očitaneje gledé učiteljskih plač smo že zadnjič zavrnil. Kar se tiče pa resolucije gledé slovenskega vseučilišča, jo je hotel odbor postaviti na dnevni red in naprosil nekega gosp. profesorja, da jo predlaga in utemeljuje. A se je z druge strani povdarjalo, da je žal slovensko vseučiliško vprašanje za zdaj odloženo, morda se nudi ugodnejša prilika stopiti z resolucijo na dan. Sicer je pa idrijska

podružnica „Slomškove Zveze“ poslala prošnjo za slovensko vseučilišče na Dunaj. Zelo neumno je, kar piše „Tovarišev“ glumač o prevzvišenem knezoškofu, češ da on ni za slovensko vseučilišče, ko je vendar član deputacije, ki ima v tej zadevi iti na Dunaj.

Kako cenijo v Istri „Učiteljskega Tovariša“ priča iznova uvodni članek v puljski „Naši Slogi“, ki ga je spisal nek istrski ljudski učitelj. Pisec pravi: „V Ljubljani izhaja učiteljski politični list pod imenom „Učiteljski Tovariš“. To vam je „Prava Naša Sloga“ (list odpadnika Krstiča) v drugem izdanju, kolikor se to tiče dopisov iz Istre. Ta list je hkrati glasilo „Zaveze“. I uredništvo lista in predsedništvo „Zaveze“ je bilo že privatno in oficielno naprošeno, naj vendar preneha priobčevati dopise, kateri žalijo narodno čuvstvo hrvaškega učiteljstva v Istri. Vsa hrvaška učiteljska društva v Istri so obsodila to postopanje v „Učit. Tovarišu“. Ali vse to ni nič pomagalo. „Učit. Tov.“ je i nadalje priobčeval dopise sličnega kalibra. Njemu je bila večja avtoriteta njegov dopisnik, kakor vsi ostali prijatelji in skupščinski sklepi vseh hrvaških učiteljskih društev v Istri.“ Ker sta „Učit. Tov.“ in „Slov. Narod“ proglasila učitelja Marchija kot „mučenika, katerega hrvatsko-slovenski klerikalci grozno preganjajo“, piše uredništvo „Naše Sloge“: „Ker je torej zastoj vse naše dokazovanje gospodi okoli „Učit. Tov.“ in „Sl. Naroda“ gledé odpadnika Marchija, stavljamo jim tu pogoj, na katerega se lahko zedinimo: Ako se za odpadnika Marchija izjavi samo en pošten hrvaški ali slovenski rodoljub Istre, bodisi poslanec ali odvetnik, ali svečenik, bodisi učitelj, trgovec ali posestnik, sploh obče izobrazena in neodvisna oseba našega naroda . . . proglasite ga slobodno na-

rodnim mučenikom in hočemo za vedno odložiti pero — v protivnem slučaju pa naj gospodje v Ljubljani storé to, kar jim nalaga poštenje.

Znižane vozne cene za učitelje. Ministerstvo za železnice je odredilo, da se znižajo učiteljem vožne cene na železnicah, ako potujejo v poučne svrhe, istotako se znižajo vožne cene na železnicah za 50 % dijakom, ki potujejo v jednake svrhe z učitelji n. pr. na poučne izlete itd. Ministerstvo bode nadalje skrbelo, da dobé učitelji in dijaki slične ugodnosti tudi pri privatnih železnicah.

Katoliško društvo slovenskih učiteljic v Gorici je imelo dné 12. jan. svoje redno zborovanje. Veleč. gosp. kaplan mestne župnije Alojzij Kovačič, je želel društvencam srečo in zadovoljnost v novem letu, katera ni tam, kjer manjkajo verska zavednost in krščanske čednosti, ampak je sad zvestobe katoliški cerkvi. Predstojnica je govorila o Magdaleni Zofiji Barati Njen duševni razvoj narisala je do dobe ustanovitve amijenske hiše gospej presvetega srca Jezusovega. Društvenice so pele Alma redemptoris. Prihodnje didaktično predavanje bode dné 22. januarja ob 4. uri popoldne. Prihodnje zborovanje bode dne 16. febr. ob 10. uri.

M. H. W.

Šolski proračun na Štajerskem za 1. 1902. C. kr. štajerski deželni šolski svet v zadnji seji je potrdil naslednji proračun: Deželni šolski zaklad 5,250.000 K.; ljudsko-šolski zaklad 18.000 K.; pokojninski zaklad ljudskih učiteljev: stroški 455.000 K, pokritje 481.000 K. Ostane torej prebitka 26.000 K, ki pripadejo štajerskemu šolskemu zakladu

Transvalsko šolstvo Vlada južnoafriške republike je prejela na pariški svetovni razstavi dve „veliki priznanji“ za razstavljene naučne predmete. V Transvalu je bilo pred začetkom vojne nad

500 šol in sicer 147 v mestih, 462 pa po vaseh in dvorih. Poučni jezik je nizozemščina. Vsako leto je izdala država za vsakega učenca 6 do 8 lib. šterlingov. Leta 1898 je bilo 14.700 učencev 85 % otrok je hodilo v šolo po mestih in vaseh, na deželi pa je pohajalo šolo 91 % četudi od daleč. Ves proračun naučnega ministerstva je znašal l. 1898 4,600.000 K v zlatu. V onih krajih, kjer so iskali zlato, bilo je mnogo tujejezičnih šol, katere je vzdrževala država. Štiri takšne šole so bile v Johannesburgu. Angleži pa pravijo, da Transval ni kulturna dežela. In vendar bi šolstvo te „nekulturne“ države lahko bilo vzgled mnogim državam.

Gibanje proti sprejemnemu izpitu za srednje šole. Sprejemni izpiti, ki jih delajo učenci dovršivši ljudsko šolo za vsprejem v srednje šole, niso samo nezaupnica učiteljstvu, ampak se tudi ne dopadajo profesorjem srednjih šol. Kakor se ti izpiti vršé, ne morejo izpraševalci presoditi, kateri dijaki so sposobni za študije na srednjih šolah in kateri niso sposobni. Pogosto se dogaja, da marsikateri dijak, preplašen vsled neznanega novega kraja in osebe izpraševalca ne naredi izpita in je zavržen, nasprotno pa marsikateri, ker je lahke stvari vprašan, napravi izpit, a se že v malo tednih izpraševalec prepriča, da je dijak za nauke nesposoben. Tako more profesor še-le takrat, ko spozna duševne zmožnosti dijakove, reči, jeli dijak za višje nauke sposoben ali ne. Zato zahtevajo izkušeni profesorji sami, da se sprejemni izpit odpravi, ter predlagajo sledeče: V srednje šole naj se sprejmejo vsi dijaki, ki prinesejo iz ljudske šole potrebno spričevalo. Šest tednov po prvi konferenci naj se dijakom, ki niso pokazali zadostnih zmožnosti, oziroma njihovim starišem dá svet, naj vzamejo dijaka iz šole, da tako ne trošijo denarja, ker se ne morejo nadejati

vspeha. Za tak način sprejemanja govori tudi to, da more po zakonu samo oni dijak na srednjih šolah prositi za oproščenje šolnine, ki ima v vseh predmetih v prvih šest tednih red „dobro“. Zlobni in nemarni dijaki so skoraj že s tem izključeni iz šole, ker vzamejo stariši, ki ne morejo plačati potrebne šolnine za prvo polletje, sina iz šole. Tako se navadno godi na srednjih šolah. Iz teh razlogov se zelo trudi češko učiteljstvo, da bi se omenjeni sprejemni izpiti odpravili.

Kršč. šk.

Kako so na Francooskem iztebili krščanstvo iz šol, zanimivo opisuje nek duhovnik v listu „Monatsschrift für kathol. Lehrerinnen“ — Bilo je okoli leta 1880. — jaz sem služboval takrat v Parizu — ko sô ljudske šole razkristjanili. Šolske brate in šolske sestre so povsod iz občinskih šol odpravili, čeprav so se lahko ponašali z lepimi učnimi vspehi. Na njih mesto so stopili povsod svetni učitelji in učiteljice. Vsa razpela so se iz šol odstranila; v Parizu so jih naložili na samokolnice in spravili v občinske shrambe za staro šaro, kjer še danes razbita in zaprašena ležé. Na mesto verouka se je vpeljala „la moral civique“, državljanska morala Od molitve nikakega sledu! Celo ime božje se v šoli ni smelo imenovati. Za višje šole so se priredile posebne izdaje francoskih pisateljev, kjer so se skrbno iztebili vsi stavki, ki govoré o Bogu ali o veri. Nek pariški učitelj, ki je bil pobožen, mi je pravil, da hodi k maši v oddaljeno župnijo zato, da ga ne zapazijo predstojniki, ki bi ga v tem slučaju gotovo odstavili. Nasproti tem državnim šolam so katoličani ustanovili svoje proste, krščanske šole (les écoles libres), katere pa morajo sami vzdržavati. Te šole so izročene vodstvu šolskih bratov in sester (freres et soeurs de l'École chretienne) in so od države popolnoma

neodvisne. — Vendar moram pripomniti, da je bilo otrokom zadnjih dveh letnikov, katerih stariši so to izrecno zahtevali, dovoljeno dvakrat na teden v cerkvi se vdeležiti veronauka za pripravo na sveto obhajilo Svetopisemskih zgodeb pa ni bilo časa poučevati.

Monopol na šolske zvezke. Avstrijsko učno ministrstvo ima namen prodajo šolskih zvezkov državi pridržati. V prihodnje jih bode izdajala le c. kr. zaloga šolskih knjig. Deputacija trgovcev s papirjem je v tej zadevi šla k ministru pl. Hartlnu, da varuje svojo korist. Minister je izjavil, da res namerja zaloga šolskih knjig zvezke izdajati, da pa bode trgovina z zvezki prosta, kakor doslej.

Ženstvo na Japonskem. Pred kratkim časom je ministrstvo ženskam v Japanu dovolilo pristop k politehniškim študijam. S tem je ta vzhodna država zopet storila velik korak naprej. Vspehi, ki so jih ženske znale priboriti, so tem bolj občudovanja vredni, ker se je ves prevrat izvršil v kratki dobi desetih let.

Še do leta 1890 ni smela nobena dostojna japonska žena občevati s tujimi osebami moškega spola, celo pri domačih gostijah in veselicah ni smela biti navzoča. Te razmere so se takrat mahoma izpremenile. Reformo je vpeljal praktično neki minister v Tokio, ki je napravil veliko veselico in povabil k njej poleg moških prijateljev tudi njih žene. Izprva je bilo vse osupnjeno in moški so premišljevali, ali bi vzeli žene s seboj ali ne. Toda te so zastavile ves svoj vpliv in led je bil prebit.

Tej izpremembi je kmalu sledila še važnejša.

Sedanji cesar, ki je posebno vnet za izobrazbo žen, je poslal veliko število mladih Japonk na amerikanske šole. Pa tudi doma je skrbel za izboljšanje ženskega pouka. Poslal je državne komisarje

na Nemško, Holandsko, v Škandinavijo, Švico in Ameriko, da so proučevali tamošnje dekliške šole. Po njih vrnitvi so se osnovali taki zavodi, ki so se v omenjenih deželah najbolj obnesli. Člani cesarske rodbine in cesarica sama so ob gotovih časih obiskovali novoustanovljene zavode, da se prepričajo, kako napredujejo mlade Japonke. Kako hitro se je dvignil duševni nivô, priča nek dogodek na mirovnem kongresu v Hagu. Tajnik japonskega poslanstva je izročil predsedniku tega kongresa listino, v kateri 6500 Japouk javlja svoj pristop k mirovni ligi.

Pa tudi v materijelnem oziru japonske žene napredujejo. Pred tremi leti je vstopila mlada Riki Tsikava kot prva ženska v pisarno neke trgovske hiše v mestu Jeddo. Sedaj ima že vse polno naslednic. Leta 1900 je sklenila vlada ženske privzeti v pošne službe. Kmalu potem se jim je dovolil pristop k akademskim študijam in sklenilo se je za ženske vstanoviti posebno vseučilišče.

Delovanje čeških veroučiteljev. Češki veroučitelji se zelo brigajo za svoje stanovske koristi in za službene dolžnosti. Izdajajo tudi svoj organ „Vychovatel“. List izdaje društvo „Vlast“, toda služi interesom krščanskega šolstva ter je v čast češkimi veroučiteljem, ker ga krasno urejujejo. Ta list prinaša posebno, eno polo obsezajočo prilogo „Katehetshá přiloha“, v kateri so poleg drugih razprav katehetski govori, eksorte in slednjič poročila o katehetskem društvu in o delovanju njegovega odbora. Češki katehetski odbor je razpravljal v predzadnji seji o novem metodičnem razlaganju katekizma. A v zadnji seji je dal predsednik Žak besedo Kol. Strnadu, ki je predlagal, da se veroučitelji ljudskih šol zjednačijo z veroučitelji in učitelji mestnih šol. Dalje je razpravljajal govornik, kako bi se morali veroučitelji mestnih šol zjed-

načiti z učiteljstvom ter da se jim leta, ki so jih v pastirskem delovanju preživel, priračunajo k veroučiteljski službeni dobi. Koncem debate je bila sprejeta primerna resolucija. Tudi na Slovenskem bi bilo treba malo več se baviti s katehetiko. „Slov. Učitelj“ bode takim razpravam vedno rad odprl svoje predale.

P. Angelika Hribarja „Mladinski glasi. I. Mladinske pesmi Jos. Stritarja“ (cena 24 v.), in II. „Pesmi svetne in cerkvene“ (cena 40 v.), je potrdilo c. kr. učno ministerstvo za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom z ministerialnim odlokom z dné 2. jan. 1902. št. 32.790 ex 1901. Te pesmi so ponatisnjene iz „Angelčka“. Priporočamo jih vsem gospodom učiteljem in mladino ljubom!

Na Goriškem je s 1. januarjem stopil v veljavo novi deželni zakon za uredbo učiteljskih plač. Po novem zakonu dobivajo ljudski učitelji 1400, 1200 in 1000 kron, meščanski učitelji 1600 K, in meščanske učiteljice 1400 K.

V Bulgariji je koncem preteklega leta narodno sobranje učiteljske plače tako uredilo: Definitivni učitelji I. razreda dobivajo 2400 lev (1 lev = 1 K); učitelji II. razreda 2100 lev; III. razreda 1800 lev; IV. razreda 1500 lev; V. razreda 1200 lev provizorični učitelji 960 lev plače. Meščanski učitelji I. razreda dobivajo 5400 lev; II. razreda 4400 lev; III. razreda 4080 lev; IV. 3480 lev; V. 3000 in suplenti 2400 lev. A bulgarski učiteljski listi s to plačo niso zadovoljni in zahtevajo več.

Odmor med poukom. Mestni šolski svet v Berlinu je izdal v smislu ministerskega ukaza odlok, po katerem so dovoljeni primerni odmori po vsaki učni uri. Pri peturnem pouku so določeni sledeči odmori: Začetek pouka ob 8. uri. Prvi odmor: 8,55 do 9. ure; drugi odmor: 9,50 do 10,10; tretji odmor: 11 do 11,10; četrti odmor: 12 do 12,15.

Pri popoldanskem pouku je začetek ob 2. uri; prvi odmor: 2,50 do 3,10, in drugi odmor: 4 do 4,15. Kedar traja odmor dalje kot 10 minut, naj se peljejo učenci pri ugodnem vremenu na sveži zrak, šolska soba pa naj se med tem časom dobro prezrači.

Šolstvo v državnem zboru. Proračunski odsek je pričel 28. januarja razpravo o poglavju „naučno ministerstvo“. Prvi je govoril poslanec grof Stürgkh o stalnem nameščanju okr. šolskih nadzornikov v posamnih kronovinah. V to svrhu naj vlada predloži dež. zborom potrebne zakonske osnove.

Za njim je govoril specielno o šolstvu slov. posl. Robič. Rekel je, da na Štajerskem osrednje šolsko nadzorstvo ne izvršuje v polnem obsegu svoje naloge, in sicer radi tega, ker je preveč obremenjeno. Od posamnih organov se pač ne more zahtevati, da bi se zadostno poučili o razmerah v nad 900 šolah, na katerih poučuje do 2500 učiteljev. Štajerski zakon o preosnovi učiteljskih plač se je že sedaj pokazal v vsej svoji pomanjkljivosti, ker ravno sedaj narašča pomanjkanje učiteljev. Z iznajdbo novih rubrik o političkem vedenju v kvalifikacijskih tabelah učiteljev se ne bo povzdignilo šolstvo. V zadevi okrajnega šolskega nadzornika se govornik pridružuje mnenju grofa Stürgkha.

Na izvajanja posl. Robiča o štajerskem učiteljskem zakonu je minister izjavil, da zakon ustreza vsem zahtevam in bo znatno izboljšal položaj učiteljev. Zato ga je z velikim veseljem predložil cesarju v potrjenje. O stabiliziranju okr. šolskih nadzornikov se je minister izjavil, da je treba odstraniti še mnogo težkoč.

Konec pokončne pisave. Magistrat mesta Fürth (Bavarsko) je dobil zdravniška poročila o uspehih desetletne poskušnje s pokončno pisavo na tamošnjih

šolah. Dotična zdravniška poročila izražajo mnenje, da poševna pisava nima nikakih slabih posledic za otroško zdravje, niti glede kratkovidnosti, niti glede skrivljenja hrbtenice. Ako se pazi na pravilno sedenje pri pisanju, potem je vsejedno, se li piše s pokončno ali pa poševno pisavo. — Tudi v Ameriki so prišli do istega spoznanja ter se je splošno začela zopet upeljavati nekdanja poševna pisava po šolah. Pred kratkim je n. pr. šolski svet v Cincinnati odpravil pokončno pisavo.

Število učiteljev na lipskem vseučilišču se od leta do leta pomnožuje. Učiteljev-slušateljev pedagogike je bilo v letnem tečaju 1898: 62; v zimskem tečaju 1898/99: 70; v letnem tečaju 1899: 81; v zimskem tečaju: 90; v letnem tečaju 1900: 94; v zimskem tečaju: 90; v letnem

tečaju 1901: 103 in v zimskem tečaju: 107. Od leta 1897. je napravilo izpite iz pedagogike že 64 učiteljev.

Boječa izpraševalna komisija. Slab izid izkušnje je pogosto povzročil bolestne vzklike in mučne prizore. Radi tega izpraševalna komisija v Münstru ne bo več učiteljicam izida ustmeno naznanjala, isti se bode temveč pismeno na dom sporočal.

Dunajske ljudske šole. Dne 1 okt. t. l. je bilo v 20 okrajih dunajskih 416 ljudskih in meščanskih šol (l. 1900 pa 411). Te šole je obiskovalo 189.211 otrok in sicer ljudske šole 147.574, meščanske pa 41.637 otrok. Po spolu je bilo 74.153 dečkov v ljudskih in 18.831 v meščanskih šolah, deklic pa je bilo 73.421.

Vabilo k družbi sv. Mohorja.

Za Mohorjevo družbo sta pač zimski in jesenski čas najbolj imenitna, ker oba sta ji čas žetve. V zimskih mesecih sprejema družba svoje ude in njih letne doneske, in čim več jih je, tem večje je tudi njeno veselje. Jeseni pa družba svojim udom pošilja novo duševno hrano, šestero lepih knjig. Če gre torej vse po sreči, veseli se najprej družba družbenikov, pozneje pa družbeniki družbe!

Naj bi nam tudi letošnje leto prineslo prav veliko takega medsebojnega veselja! Zato pa se obračamo do dragih rojakov z zopetno prošnjo: Pridružite se naši res vseslovenski družbi, da se nas zbere zopet prav častno število pod varstvom naših varuhov, sv. Mohorja in Fortunata! Vsak Slovenec, vsaka Slovenka šteje si v sveto dolžnost, da je sam ud Mohorjeve družbe, in da ji s prijaznim opominom in vabilom pridobi še novih udov! — Posebno prosimo častite naše poverjenike, da ob vsaki ugodni pri-

liki, v cerkvi kakor zunaj nje, zopet postavijo svojo zgovorno besedo za našo družbo, in tako čim več svojih vernikov privabijo k nji. Na potrebo, veliki pomen in mnoge koristi družbe sv. Mohorja in njenih knjig nam na tem mestu pač ni treba znova opozarjati. Naznanjamo samo, da družba svojim udom letos poda sledeči književni dar:

1. „Zgodbe sv. pisma.“ 9. snopič
Za dr. Lampetom nadaljuje dr. J. Ev. Krek. — Celotnih „Zgodb sv. pisma“, — te „knjige vseh knjig“, — bi pač ne smelo manjkati v nobeni slovenski hiši! S tem snopičem končajo zgodbe stare zavze. Obsega ta del prekrasne in krepke nauke iz knjige Jezusa Siraha in Modrosti ter makabejski knjigi. — Naj nam baš „Zgodbe“ ohranijo stare ude, da dobé celotno knjigo v roke.

2. „Slava Gospodu!“ Molitvenik
— Mnogokrat se nam je izrekla želja, naj izda Mohorjeva družba molitvenik s

prav razločnim in velikim tiskom. Vstregli smo tej želji in letos podamo Mohorjanom molitvenik, s katerim bodo gotovo zadovoljni. Črke so velike, tisk lep in papir trden, da mora zadovoljiti vsakogar! Slovenci! Za 2 K dobite lep molitvenik, ki bi sam pri knjigotržcih stal toliko ali še več, povrh pa še pet drugih knjig! Sezite po takem daru in zato ne zamudite, pristopiti družbi! — Molitvenik „Slava Gospodu“ se bo dobival tudi vezan, in sicer: v platnu z rudečo obrezo po 60 vin. (30 kr.), v usnju z zlato obrezo po 1 K 20 vin. (60 kr.). — Cenjene ude prosimo, da naročujejo samo te in ne drugih veza v, da se delo v knjigoveznici in pri razpošiljanju preveč ne obtežkoči.

3. „Poljedelstvo.“ II. del. Posebno poljedelstvo. Spisal Viljem Rohrmann. — Obsega nauke, kako treba paziti na gnoj, semena, razne rastline, imenitne za poljedelca. Knjiga se ozira na naše domače razmere in slovenski poljedelci naj nika ne zamude, omisliti si jo!

4. „Zimski večeri.“ Za odraslo mladino spisal profesor Jož. Stritar. — Ta pisatelj je dobro znan našim bralcem že po prejšnjih knjigah „Pod lipo“ in „Jagode“. V tej knjigi je zbral zopet lep šopek pesmij, „drobnic“, t. j. tehtnih izrekov, mičnih basni, prizorov, povestic i. t. d. — sploh blaga, ki je pripravno zlasti ob zimskih večerih kratkočasiti mlado in staro.

5. „Veliki trgovec.“ Spisal je to zanimivo povest Engelbert Gangl in izide kot 54. zvezek „Slovenskih Večernic“. —

S to knjigo vstrežemo tolikokrat izrečeni želji po daljših povestih.

6. „Koledar“ za leto 1903. — Koledarja potrebuje pač vsakdo; tako primerne in združenega z drugimi knjigami na Slovenskem ne dobiš. Tajnik se bo potrudil, da bode vsebina kolikor mogoče raznovrstna in vabljiva.

Tak je naš književni dar; koristno se družijo s prijetnim, pouk z zabavo, in vsak ud najde v knjigah „svoj del“, nekaj, kar ga posebno mika in vleče! Slovenci, na Vas je, da naše knjige romajo v čim največjem številu med naš narod, da se naša družba razširi povsodi! — Gospode poverjenike še posebej prosimo, da tudi letos trudoljubivo nabirajo širom domovine raztresena krdela Mohorjanov in jih vpisujejo v našo družbo. Nabiralne pole z denarjem naj se odboru dološijo do dne 5. marca. Mnogo truda, sitnosti in nepotrebnih stroškov povzročajo nam tisti, ki nam ne dološijo ob pravem času udnine!

Posamezne ude in take kraje, ki nimajo 15 udov, pa prijazno opozarjamo, da morajo po družbenih pravilih letnini (2 K) dodati še 40 vinarjev za upravne stroške, namreč za zavoje, spremnico s kolekom, delo itd. Seveda morajo potem poštnino, ki znaša veliko več, še sami plačati.

Mili Bog naj blagoslovi naše delo, in geslo za Mohorjevo družbo bodi: „Ne nazaj in navzdol, marveč vselej naprej in navzgor!“

V Celovcu, dne 28. prosinca 1902.
Odbor.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.